

Sajtó és Tájékoztatás

Az Európai Unió Bírósága
227/21. sz. SAJTÓKÖZLEMÉNY
Luxembourg, 2021. december 21.

A C-124/20. sz. ügyben hozott ítélet
Bank Melli Iran

Az Egyesült Államok által Iránnal szemben hozott másodlagos szankcióknak való megfelelés uniós jogban előírt tilalmára lehet polgári eljárásban hivatkozni

Bár e tilalmat az Egyesült Államok közigazgatási vagy igazságügyi hatóságai kifejezett felszólításának vagy határozatának hiányában is alkalmazni kell, e tilalom nem sértheti a hatálya alá tartozó személy vállalkozási szabadságát, aránytalan gazdasági veszteségeket okozva neki

A Németországban fiókteleppel rendelkező Bank Melli Iran (a továbbiakban: BMI) az iráni állam tulajdonában lévő iráni bank. A BMI a Németországban székhellyel rendelkező Deutsche Telekom AG – amely forgalmának körülbelül a fele az Egyesült Államokban folytatott tevékenységeiből származik – leányvállalatával, a Telekommal több szerződést kötött távközlési szolgáltatások nyújtására, amelyek lehetővé teszik kereskedelmi tevékenységei folytatását. 2018-ban az Egyesült Államok kilépett az iráni nukleáris program ellenőrzésére és az Iránt érintő gazdasági szankciók megszüntetésére irányuló, 2015-ben aláírt, az iráni nukleáris programról szóló megállapodásból. E kilépés következtében az Egyesült Államok az Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012 (Irán szabadságáról és a fegyverek elterjedése elleni küzdelemről szóló 2012. évi törvény) értelmében ismét szankciókat szabott ki Iránra, valamint a listán¹ szereplő személyekre, köztük a BMI-re. Ezen időpont óta ismét tilos az Egyesült Államok területén kívül kereskedelmi kapcsolatok fenntartása az e listán szereplő személyekkel.

E határozatot követően az Unió elfogadta a 2018/1100 felhatalmazáson alapuló rendeletet,² amely úgy módosította a 2271/96 rendelet³ mellékletét, hogy az tartalmazza az Irán szabadságáról és a fegyverek elterjedése elleni küzdelemről szóló 2012. évi törvényt. E rendelet többek között megtiltja, hogy az érintett személyek megfeleljenek a mellékletben említett jogszabályoknak vagy az azokból eredő intézkedéseknek (az 5. cikk első bekezdése), kivéve ha az Európai Bizottság attól eltérést enged, ha e külföldi jogszabályok be nem tartása súlyosan károsítaná a rendelet hatálya alá tartozó személyek vagy az Unió érdekeit (az 5. cikk második bekezdése).

Mivel a német jog úgy rendelkezik, hogy „[a] törvényi tilomba ütköző jogügylet törvény eltérő rendelkezése hiányában semmis”,⁴ és mivel a Telekom 2018-tól lejárta előtt felmondta a BMI-vel fennálló összes szerződést, kifejezett indokolás és a Bizottság felhatalmazása nélkül, a BMI a német bíróságok előtt kifogásolta az említett szerződések felmondását. Első fokon arra kötelezték a Telekomot, hogy a szóban forgó szerződéseket a rendes felmondási idő leteltéig teljesítse. Az említett szerződések rendes felmondását azonban a rendelet 5. cikkének megfelelően minősítették. A BMI tehát fellebbezést nyújtott be a Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburghoz

¹ Specially Designated Nationals and Blocked Persons List (különös megjelölésű állampolgárok és a zárolt vagyonnal rendelkező személyek listája; a továbbiakban: SDN-lista).

² A harmadik ország által elfogadott jogszabályoknak az ország területén kívüli alkalmazásának hatása és az ilyen jogszabályon alapuló vagy abból eredő intézkedések elleni védelemről szóló 2271/96/EK tanácsi rendelet mellékletének módosításáról szóló, 2018. június 6-i (EU) 2018/1100 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL 2018. L 199. I., 1. o.).

³ A közös kereskedelempolitikára vonatkozó egyes rendeleteknek bizonyos intézkedések elfogadási eljárásai tekintetében történő módosításáról szóló, 2014. január 15-i 37/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2014. L 18., 1. o.) és az (EU) 2018/1100 felhatalmazáson alapuló rendelettel módosított, a harmadik ország által elfogadott jogszabályoknak az ország területén kívüli alkalmazásának hatása és az ilyen jogszabályon alapuló vagy abból eredő intézkedések elleni védelemről szóló, 1996. november 22-i 2271/96/EK tanácsi rendelet (HL 1996. L 309., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 10. fejezet, 1. kötet, 75. o.; a továbbiakban: rendelet).

⁴ A Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv) 134. §-a.

(hamburgi regionális felsőbbíróság, Németország), amely előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz, és a rendelet 5. cikke első bekezdésének értelmezését kérte, többek között az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 16. és 52. cikkére és az ugyanezen rendelet 5. cikkének második bekezdésében előírt felhatalmazásadási mechanizmusra tekintettel.

A Bíróság álláspontja

A nagytanácsban eljáró Bíróság, megállapítva, hogy a rendelet 5. cikkének első bekezdése tágran került megfogalmazásra, először is úgy ítéli meg, hogy a harmadik ország által a nemzetközi jog megsértésével elfogadott bizonyos törvényekben előírt követelmények vagy tilalmak betartásának a tilalmát a közigazgatási vagy igazságügyi hatóságok e törvények tiszteletben tartásának biztosítására irányuló kifejezett felszólításának vagy határozatának hiányában is alkalmazni kell. A Bíróság szerint ezt az értelmezést megerősítik a rendelet célkitűzései is, amely rendelet többek között a kialakult jogrend, valamint általában az Unió érdekeinek védelmére irányul annak érdekében, hogy a tagállamok és harmadik országok között a lehető legteljesebb mértékben megvalósuljon a tőke szabad mozgása, továbbá a szóban forgó személyek érdekeinek védelmére. A Bíróság ugyanis megjegyzi, hogy tekintettel arra, hogy egy ilyen törvény jogkövetkezményekkel fenyeget azon személyekre nézve, akikre főszabály szerint ilyen követelmények vagy tilalmak vonatkoznak, a rendelet nem lenne alkalmas e törvény hatásainak ellensúlyozására, ha az 5. cikk első bekezdésében kimondott tilalom határozatoknak a külföldi közigazgatási és igazságügyi hatóságok általi elfogadásától függne.

Másodszor a Bíróság megállapítja, hogy az 5. cikk első bekezdésében előírt tilalmat világosan, pontosan és feltétel nélkül fogalmazták meg, így arra hivatkozni lehet a jelen ügybelihez hasonló polgári eljárásban. A Bíróság ezt követően megerősíti, hogy a rendeletben említett olyan személy, aki nem rendelkezik a Bizottság által adott felhatalmazással, az említett 5. cikk első bekezdésére tekintettel indoklás nélkül felmondhatja az SDN-listán szereplő valamely személlyel fennálló szerződéseit. Mindazonáltal a rendeletben foglalt tilalom állítólagos megsértésére vonatkozó polgári eljárás keretében az említett tilalom hatálya alá tartozó személynek kell jogilag megkövetelt módon igazolnia, hogy magatartásával – a jelen esetben valamennyi szerződés felmondásával – nem a rendelet szerinti amerikai jogszabályoknak akart megfelelni, amikor első ránézésre úgy tűnik, hogy ez a helyzet.

A jelen ügyben a Bíróság megjegyzi, hogy a német jog lehetővé teszi annak a félnek, aki azt állítja, hogy valamely jogügylet a rendelet 5. cikkének első bekezdésében előírthoz hasonló törvényi tilalom megsértése miatt semmis, hogy e semmisségre bíróság előtt hivatkozzon. Megállapítja azonban, hogy ebben az esetben a német jog szerint a bizonyítási teher teljes egészében arra a személyre hárul, aki a rendelet 5. cikkének említett megsértésére hivatkozik, miközben a szóban forgó bizonyítékok számára általában nem hozzáférhetők, ami megnehezítheti az eljáró bíróság számára az 5. cikk első bekezdésében előírt tilalom megsértésének megállapítását, ekként pedig veszélyeztetheti e tilalom hatékonyságát.

Végül harmadszor és utolsósorban a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a rendeletnek a Charta 16. és 52. cikkével összefüggésben értelmezett 5. és 9. cikkével⁵ nem ellentétes, hogy semmisnek nyilvánítsák a szerződés felmondását, amennyiben a semmisség e megállapítása nem von maga után aránytalan, különösen gazdasági hatásokat az érintett személyre nézve. A jelen ügyben a rendelet 5. cikkének második bekezdése értelmében vett felhatalmazás hiányában a szóban forgó felmondás a német jog értelmében semmis, ha az ellentétesnek bizonyulna a rendelet 5. cikkének első bekezdésével. Ha azonban a semmisség e megállapítása a vállalkozás szabadságának korlátozását eredményezi, az csak a Charta 52. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételek tiszteletben tartása mellett képzelhető el.

⁵ A 9. cikk értelmében „[v]alamennyi tagállam meghatározza e rendelet vonatkozó rendelkezései megsértése esetén alkalmazandó szankciókat. E szankcióknak arányosaknak, hatékonyaknak kell lenniük, és visszatartó erővel kell rendelkezniük”.

E tekintetben a vállalkozás Charta 16. cikkében biztosított szabadsága lényeges tartalmának tiszteletben tartására vonatkozó feltételt illetően a Bíróság megállapítja, hogy a BMI és a Telekom között kötött szerződések felmondása semmisségének megállapítása nem azzal a hatással járna, hogy megfosztja a Telekomot attól a lehetőségtől, hogy valamely szerződéses jogviszony keretében általánosságban érdekeit érvényesítse, hanem inkább azzal a hatással, hogy korlátozza ezt a lehetőséget. Egyébiránt a vállalkozás szabadságának – egy szerződés rendelet 5. cikkének első bekezdésében előírt tilalommal ellentétes felmondása semmisségének esetleges megállapításából eredő – korlátozása főszabály szerint szükségesnek tűnik a szóban forgó külföldi szabályozás joghatásainak ellensúlyozásához, amely korlátozás ily módon védi a kialakult jogrendet és általánosságban az Unió érdekeit.

A Bíróság tehát arra kéri fel a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy a Telekom vállalkozási szabadsága korlátozása arányosságának vizsgálata keretében hozza egyensúlyba a rendelet célkitűzéseinek a követését – amelyet a szerződés e rendelet 5. cikkének első bekezdésében előírt tilalmat sértő felmondása semmisségének megállapítása szolgál –, valamint annak valószínűségét, hogy e vállalkozás gazdasági veszteségeknél lesz kitéve, továbbá e veszteségek mértékét abban az esetben, ha nem szünteti meg a BMI-vel fennálló kereskedelmi kapcsolatait. Az arányosság e vizsgálata keretében az a körülmény is jelentőséggel bír, hogy a Telekom – a kérdést előterjesztő bíróság általi vizsgálatra is figyelemmel – nem nyújtott be a Bizottsághoz a rendelet 5. cikkének első bekezdésében foglalt tilalomtól való eltérés iránti kérelmet.

EMLÉKEZTETŐ: Az előzetes döntéshozatali eljárás lehetővé teszi a tagállami bíróságok számára, hogy az előttük folyamatban lévő jogvita keretében az uniós jog értelmezésére vagy valamely uniós jogi aktus érvényességére vonatkozó kérdést terjesszenek a Bíróság elé. A Bíróság nem dönti el a tagállami bíróság előtti jogvitát. A nemzeti bíróság feladata, hogy az ügyet a Bíróság határozata alapján elbírálja. E határozat a tartalmilag hasonló kérdésben eljáró más nemzeti bíróságokat is köti.

A sajtó részére készített nem hivatalos kiadvány, amely nem köti a Bíróságot.

A kihirdetés napján az ítélet [teljes szövege](#) megtalálható a CURIA honlapon.

Sajtófelelős: Lehóczki Balázs ☎ (+352) 4303 5499

Az ítélet kihirdetésekor készített képfelvételek elérhetők: „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106.